

De financiële positie van de gemeente Winterswijk in meerjarenperspectief

gemeente

Winterswijk

Strategie (meerjaren) begroting

Omschrijving (toelichting)

We kiezen ervoor om, in lijn met het VNG-advies en binnen de kaders van de provincie Gelderland, de jaarschijf 2025 met een sluitend saldo te presenteren. Hiermee geven we onszelf de tijd om enerzijds de ontwikkelingen van onze inkomsten van het Rijk af te wachten en anderzijds te komen tot een goede afweging voor een proces naar een financieel sluitend meerjarenperspectief. De verdere uitwerking van de herijking van het gemeentefonds en het benutten van de algemene reserve, bieden aanknopingspunten om zonder ingrijpende keuzes het perspectief te verbeteren. De septembercirculaire verschijnt te laat om al in deze begroting te vertalen, maar de uitkomsten hiervan kunnen dit najaar met een financiële vertaling van onze ambities inzichtelijk worden gemaakt. Met deze strategie gunnen we ons de tijd om ook de toekomst van de voorzieningen in Winterswijk te borgen. In het voorjaar van 2025 komen we naar de Raad met een actualisatie van de financiële inzichten, en een daarop gebaseerd voorstel om al dan niet te starten met een breed heroverwegingstraject. De focus ligt daarbij op een gezonde financiële toekomst met de realisatie van onze (meerjarige) ambities.

Solide financieel beleid

Omschrijving (toelichting)

In het voorjaar heeft u de kaderbrief vastgesteld met daarin de volgende uitgangspunten:

1. De begroting 2025 maken we structureel sluitend.
2. De begroting 2025-2028 wordt opgesteld op basis van de meicirculaire.
3. In de meerjarenbegroting 2024 -2027 wordt reeds uitgegaan van een bedrag aan onderuitputting op de investeringen. Voorgesteld wordt om nog nauwkeuriger te kijken naar het moment van realisatie van de voorziene investeringen. Ook moet hierbij rekening worden gehouden met de doorbelasting van ambtelijke uren naar investeringen en de grondexploitatie.
4. Budgetten (niet zijnde subsidies) worden niet geïndexeerd, dus niet verhoogd met inflatiecorrectie, tenzij dit contractueel is vastgelegd.
5. Een nieuw plan, een nieuwe activiteit of nieuw beleid wordt opgestart als er dekking aanwezig is binnen de budgetten, door herschikking van budgetten of als er sprake is van subsidie of een bijdrage van derden.
6. Er wordt bij de voorbereiding van de programmabegroting 2025-2028 financieel geen rekening gehouden met investeringen in het IHP, Woow, De Storm en Zwembad Jaspers die structureel doorwerken.
7. Dit jaar worden de drie lijnen uit de begroting 2024 uitgewerkt: Masterplan voor de organisatie, nieuwe visie sociaal domein en programma grote ruimtelijke projecten. Deze informatie is eind 2024 beschikbaar, zodat deze betrokken kan worden bij het ombuigingsplan 2026-2029.
8. Vanaf oktober werken we aan een ombuigingsplan voor 2026 en verder. Doel is het financiële perspectief voor die jaren structureel te sluiten. Daarbij wegen we ook de inzet van de algemene reserve af.
9. Het financieel meerjarenperspectief uit de begroting voor 2025 is het uitgangspunt voor het ombuigingsplan. Verder verwerken we de septembercirculaire 2024 daarin. We betrekken de Raad actief bij het opstellen van het ombuigingsplan. In het eerste kwartaal van 2025 leggen we het plan ter besluitvorming voor aan de raad. In het proces van totstandkoming van de begroting is sprake van voortschrijdend inzicht bij enkele uitgangspunten die waren opgenomen in de kaderbrief.

In afwijking van het uitgangspunt dat we terughoudend zijn met nieuwe beleidsontwikkelingen is er op een aantal vlakken inspanning noodzakelijk met daaruit de voortvloeiende financiële consequenties. Voor een inhoudelijke toelichting verwijzen wij u naar het onderdeel nieuwe beleidsontwikkelingen.

Daarnaast betreft het de wijze waarop we anticiperen op de nadelige ontwikkeling van ons financieel meerjarenperspectief. In november gaan we naar de raad met de inzichten waarin informatie uit het regeerakkoord en de septembercirculaire zijn vertaald. Het starten van het traject van het ombuigingsplan in oktober en de uitwerking van de drie lijnen uit de begroting 2024 laten we daarmee los. De vertaling van het Programma Ruimtelijke Investerings en het Masterplan in de begroting is gewijzigd. De visie op het sociaal domein verschijnt in het najaar van 2024.

Financieel meerjarenperspectief

In de kaderbrief 2024 hebben wij u een meerjarensaldo gepresenteerd dat met € 866.000 positief was voor 2025, en vervolgens in de latere jaren een tekort van ruim € 3.000.000 laat zien. Op dat moment was de meicirculaire nog niet beschikbaar. Ons financieel meerjarenperspectief ziet er na het doorvoeren van autonome ontwikkelingen, nieuwe beleidsontwikkelingen en de bijstelling van het pakket van bezuinigingsvoorstellen als volgt uit:

x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Stand 1e prognose 2024	866	-3.489	-3.179	-3.179
Wijzigingen Begroting 2025	-841	-46	-1.013	-1.342
waarvan:				
Autonome ontwikkelingen	-537	217	-804	-1.133
Nieuwe beleidsontwikkelingen	-304	-263	-209	-209
waarvan:				
Nieuw beleid wettelijk	0	0	0	0
Nieuw beleid niet wettelijk	-304	-263	-209	-209
Bezuinigingen	0	0	0	0
Begrotingssaldo 2025-2028	25	-3.535	-4.192	-4.521
Waarvan incidenteel	-1.315	-56	-20	-20
Waarvan structureel	1.340	-3.479	-4.172	-4.501

Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen waarop we feitelijk geen invloed hebben en die binnen bestaand beleid leiden tot budgetbijstellingen. Bijvoorbeeld aanpassingen in de algemene uitkering en loon- en prijsstijgingen voor onszelf. Conform de uitgangspunten uit de kaderbrief hanteren we geen generieke loon- en prijsontwikkelingen. De loon- en prijsstijgingen die we krijgen doorberekend via gemeenschappelijke regelingen en contractpartners zijn wel verwerkt. In die laatste groep vallen bijvoorbeeld de zorgaanbieders in het sociaal domein.

Korting algemene uitkering (voorheen trap op trap af systematiek)

In de Voorjaarsnota heeft het Rijk aangegeven dat de nieuwe financieringssysteematiek voor gemeenten en provincies eerder wordt ingesteld. Het nadeel wordt voor 2025 voor de helft gecompenseerd voor het Rijk. Dit betekent dat de gemeenten in 2025 gezamenlijk eenmalig € 675 miljoen aan algemene uitkering ontvangen. De gemeente Winterswijk heeft ervoor gekozen het bedrag van ruim € 1,1 miljoen als negatieve incidentele baat te boeken.

De belangrijkste bijstellingen van meer dan € 250.000 en politiek relevante bijstellingen ziet u in onderstaande tabel. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de financiële onderbouwingen bij de programma's en de bijlage Uitgangspunten begroting 2025-2028.

	progr	2025	2026	2027	2028
Structureel					
1 WMO (hulp bij huishouding)	1	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
2 WMO (integrale ondersteuning)	1	-340.000	-340.000	-340.000	-340.000
3 Jeugd	1	-152.000	-152.000	-152.000	-152.000
4 Verhoging uitvoeringskosten Fijnder	1	-831.000	-831.000	-831.000	-831.000
5 Bijdrage beheer openbare ruimte ROVA	3	-363.310	-363.310	-363.310	-363.310
6 Indexering loonvoet	4	-1.354.630	-1.354.630	-1.354.630	-1.354.630
7 Leges omgevingsvergunning	4	465.000	465.000	465.000	465.000
8 Algemene uitkering	5	4.741.524	4.558.000	3.738.000	3.410.000
Incidenteel					
9 Korting algemene uitkering	5	-1.124.524	0	0	0

Nieuwe beleidsontwikkelingen

De volgende tabel bevat de financiële vertaling van de nieuwe beleidsvoornemens. Deze komen onder andere voort uit het coalitieakkoord. Het verschil met de autonome ontwikkelingen is dat voor deze onderwerpen andere keuzes gemaakt kunnen worden. Het gaat immers om nieuw beleid waarvoor nog geen verplichtingen zijn aangegaan.

Het is nu niet mogelijk fors te investeren in WoooW, Jaspers, De Storm, huisvesting voor scholen (IHP) of grote infrastructurele werken. Onze inspanningen zijn daarom vooral gericht op het in stand houden van de voorzieningen zoals we die nu hebben. In dat licht is het ook van belang dat we de voornemens voor 2025, zoals die ook waren opgenomen in eerdere begrotingen, doorzetten. Denk bijvoorbeeld aan Terra Temporalis, het aanpakken van de Wooldstraat/ 't Weurden en basisschool De Esch. De belangrijkste nieuwe ontwikkelingen laten we hieronder de revue passeren. Dit krijgt vooral vorm door het verhogen van de bestemmingsreserve instandhouding voorzieningen met € 8 miljoen naar € 10 miljoen. Deze middelen zijn bedoeld voor reparaties en noodzakelijk onderhoud van de huisvesting van Theater de Storm. Boogie Woogie, Zwembad Jaspers en scholen die onder het IHP vallen. Daarnaast vormen we een bestemmingsreserve lokale initiatieven van € 1 miljoen. Deze middelen kunnen worden ingezet voor cofinanciering.

Met het verhogen van de bestemmingsreserve instandhouding voorzieningen worden voorwaarden geschapen om tenminste 10 jaar de huisvesting van voorzieningen in stand te houden.

Met de vorming van de bestemmingsreserve lokale initiatieven wil de gemeente een eenmalige bijdrage leveren aan lokale initiatieven die goed zijn voor de leefbaarheid in Winterswijk.

Subsidie inclusieve opvang BSO

Naar aanleiding van de evaluatie stellen wij voor om de subsidie inclusieve BSO structureel te maken. Deze subsidie wordt gedekt uit de budgetten jeugdhulp.

Compensatie sport

Voor de jaarschijf 2026 is voor sportverenigingen een bezuiniging opgenomen van € 41.000. We willen de verenigingen voldoende tijd geven zich hierop voor te bereiden en kiezen ervoor deze bezuiniging in 2026 niet te realiseren. We stellen in deze begroting voor om de bezuiniging een jaar later, dus in 2027 in te laten gaan. In 2027 bezuinigen we € 82.000 en vanaf 2028 bedraagt de bezuiniging structureel € 123.000 per jaar.

Cofinanciering provinciale landschapsprojecten

Aangezien onze subsidie voor landschap en biodiversiteit bijna op is en de provincie vanaf medio 2024 een nieuwe regeling gaat openstellen, is de wens om voor 2025 een budget van € 50.000 cofinanciering op te nemen in de begroting. De exacte voorwaarden weten we nog niet, maar als de cofinanciering 50% betreft, hebben we toch een budget van € 100.000 dat we kunnen inzetten voor landschap en natuur.

Post beveiliging (cameratoezicht) asielzoekerscentrum

Wij zijn bezig met het implementeren van cameratoezicht bij het asielzoekerscentrum. Het gaat hierbij om terugkerende kosten zoals data, onderhoud en microchips.

Datalab GO

Samen met negen Oost-Gelderse gemeenten geven we vorm aan datagedreven werken. Hiermee beogen we de onderbouwing van onze besluiten te verbeteren. Door samen te werken, kunnen we een grotere kwaliteit realiseren en wordt onze dienstverlening flexibeler en consistent. De bijdrage, die is gebaseerd op het aantal inwoners, bedraagt structureel € 127.499 per jaar.

Bijraming ziek en piek

Wij hebben geen budget om ziekteverzuim op te vangen. Met een gemiddeld ziekteverzuim van 3 à 4% is het echter niet realistisch zonder vervanging te werken. We willen de dienstverlening naar onze inwoners en naar u immers waarborgen. Daarom stellen we voor om met ingang van deze begroting een budget voor ziektevervanging te ramen van € 250.000. Dat is ongeveer 1% van onze loonsom.

Ontwikkeling van de organisatie

Resultaatgericht, dienstverlenend en professioneel, dat zijn de drie kernwaarden uit onze Organisatievisie Winterswijk. Deze kernwaarden moet iedere medewerker van de gemeente Winterswijk in zich hebben, omdat we denken dat deze bijdragen aan de missie van onze organisatie om bevlogen en betrokken te zijn. Onze medewerkers willen het juiste leveren voor onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Daarom werken zij met hen samen, om samen van Winterswijk een gemeente te maken waar het fijn is om te wonen, werken en recreëren.

Deze woorden op papier zetten is eenvoudig; het daadwerkelijk waarmaken is complexer. Daarvoor hebben we onze gehele organisatie, met alle 250 medewerkers nodig. Mensen die zich dagelijks inzetten voor onze gemeente, met enthousiasme en de overtuiging het juiste te doen. Maar het zijn ook mensen die ziek kunnen worden, op een leeftijd komen dat hun pensioen in zicht komt of die elders een nóg leukere baan kunnen vinden. En dat vraagt van ons als werkgever extra inspanning. We

willen en moeten een aantrekkelijke werkgever blijven, goed zorgen voor onze medewerkers en nieuw talent vinden als een medewerker afscheid neemt.

We krijgen te maken met hoger verloop dan gemiddeld. Dit komt omdat een relatief groot deel van ons personeel in de komende jaren met pensioen gaat. Met een krappe arbeidsmarkt -zeker voor een gemeente als Winterswijk die tegen het randje van Nederland ligt- is het een uitdaging goed personeel te vinden. Dat lukt ons nog steeds goed en we weten nieuw talent aan ons te binden. Dat is mooi, want zij zorgen voor nieuwe energie en ideeën. Vaak zijn zij echter niet meteen zo ervaren als hun voorganger. En hebben dus wat meer tijd en begeleiding nodig.

Met onze medewerkers gaan we stappen zetten om te werken in de gedachte van de nieuwe organisatievisie. Ook dat vraagt om begeleiding en de juiste medewerker op de juiste plek. Ons nieuwe directieteam zet zich daarvoor in.

Al deze ontwikkelingen staan op gespannen voet met een taakstellende bezuiniging op de organisatie, zoals deze met de begroting 2024 is vastgesteld. De motie die uw raad op 27 juni jongstleden heeft aangenomen, geeft dit ook treffend weer. Met deze begroting stellen wij u dan ook voor de bezuiniging terug te draaien tot € 150.000. Dit bedrag kunnen wij realiseren door enkele onderdelen in bijkomende personele en facilitaire kosten te schrappen.

Dit wil niet zeggen dat we niet verder kijken naar mogelijkheden om slimmer en efficiënter te werken. Integendeel: professioneel en resultaatgericht werken moet ons hierbij helpen. We zetten inmiddels flinke stappen in het automatiseren van en uitlijnen van processen.

Uitvoeren Cultuurnota Kunst & Cultuur

Om direct na het vaststellen van de cultuurnota en het uitvoeringsprogramma te kunnen starten, willen we voor 2025 een bedrag van € 25.000 beschikbaar stellen.

Uitvoeren van een onderzoek in de Kom i.r.t. omgevingsvisie

In het kader van de omgevingsvisie kom (wettelijke taak) gaan we in 2025 de kaders voor het onderdeel natuur in beeld brengen. Dit doen we door een natuurwaardenkaart op te stellen voor de gehele kom. Met deze natuurwaardenkaart kunnen we knelpunten en kansen en opgaven in beeld brengen. Om vervolgens door te vertalen in concrete opgaven voor de omgevingsvisie en uiteindelijk voor het omgevingsplan.

Tevens wordt de natuurwaardenkaart ook gebruikt voor het aspect natuur in de Omgevingswet.

Online 100% Winterswijk

De online-campagnes zijn succesvol. Dit willen we voor 2025 continueren door hiervoor € 25.000 beschikbaar te stellen. Daarnaast stellen we voor 2025 middelen beschikbaar voor het implementeren van de cultuurnota. We kunnen een start maken met de uitvoering. Voor 2026 komen we met vervolgvorstellen.

BOSS

Speeltuinenorganisaties kunnen een beroep doen op de bestemmingsreserve lokale initiatieven, waarmee invulling wordt gegeven aan de motie.

	progr	2025	2026	2027	2028	
Structureel						
1	Subsidie inclusieve opvang BSO	1	-200.000	-200.000	-200.000	-200.000
2	Terugdraaien bezuiniging sport voor 2026	2	0	-41.035	0	0
3	Cofinanciering provinciale landschapsprojecten	3	-50.000	0	0	0
4	Post beveiliging (cameratoezicht) asielzoekerscentrum	4	-55.000	-55.000	0	0
5	Datalab GO	4	-127.499	-127.499	-127.499	-127.499
6	Bijraming ziek en piek budget	4	-250.000	-250.000	-250.000	-250.000
7	Terugdraaien bezuiniging taakstelling organisatie	4	-350.000	-600.000	-850.000	-850.000
Incidenteel						
8	Uitvoeren Cultuurnota Kunst & Cultuur	2	-25.000	0	0	0
9	Uitvoeren van een onderzoek in de Kom i.r.t. omgevingsvisie	3	-30.000	0	0	0
10	Bijraming online campagnes 100% Winterswijk	3	-25.000	0	0	0
11	Toevoeging reserve lokale initiatieven (uit Algemene Reserve)	5	1.000.000	0	0	0
12	Toevoeging reserve instandhouding voorzieningen (uit Algemene Reserve)	5	8.000.000	0	0	0

Stand van bezuinigingen

In de begroting voor 2024 zijn er bezuinigingsvoorstellen uit het pakket aan maatregelen genomen, om te komen tot een financieel perspectief voor de jaren 2024-2027. Een aantal van deze voorstellen wordt in 2025 en in de jaren daarna gerealiseerd.

Daarnaast zoals toegelicht onder nieuwe beleidsontwikkelingen een aantal bezuinigingen teruggedraaid.

In onderstaande tabel geven wij u inzicht in de stand van zaken van de bezuinigingsvoorstellen.

Toelichting indicatoren:

- Groen: is gerealiseerd.
- Oranje: is ingeboekt maar nog onderhanden.
- Rood: bestuurlijke heroverweging.

Bezuinigingen	prog.	2024	2025	2026	2027	Indicator	Toelichting
2 Standaard indicatie Hulp bij Huishouden verlagen naar 2 uur	1	0	100.000	225.000	400.000		De daling van het gemiddeld aantal geïndiceerde uren verloopt minder snel dan aangenomen en daarnaast blijft het aantal cliënten stabiel waar een (lichte) daling was verwacht.
4 Huur De Post opzeggen	1	0	0	98.000	98.000		
6 Inclusieve BSO	2	190.072	190.072	190.072	190.072		Voorgesteld wordt om dit alsnog voort te zetten. Benodigd budget wordt gedekt uit het jeugdbudget.
12 Subsidie lokale omroepen stoppen i.v.m. financiering vanuit het Rijk	2	0	0	18.250	18.250		De financiering door het Rijk is met 1 jaar uitgesteld
14 Verlagen compensatie huur sportverenigingen	2	0	0	0	82.070		Bezuiniging is voor 2026 teruggedraaid.
23 Verlagen beeldkwaliteit openbaar groen	3	0	136.000	136.000	136.000		We werken hard aan de arealen en de eenheidsprijzen. Zodra hierover overeenstemming is kunnen de betreffende bezuinigingsmaatregelen doorgerekend worden.
25 Onderhoud van de begraafplaats in de markt zetten	3	0	0	30.000	30.000		Dit blijkt op basis van voortschrijdend inzicht geen realistische bezuiniging te zijn.
28 Verhogen kostendekkendheid markt (leges)	3	0	29.175	29.175	29.175		Uitgangspunt is dat we hiermee de besparing per maatregel kunnen realiseren.
34 Verbouwen gemeentekantoor beperken tot ARBO-aanpassingen en realiseren verhuizen de Post	4	75.500	75.500	75.500	75.500		
37 Taakstelling organisatiebreed	4	300.000	500.000	750.000	1.000.000		Bezuiniging wordt grotendeels teruggedraaid.

Moties Raad kaderbrief

Omschrijving (toelichting)

Bij de behandeling van de kaderbrief zijn er door uw raad vijf moties aangenomen. Navolgend is het voorstel opgenomen op welke wijze wordt omgegaan met deze moties. Daarnaast is invulling gegeven aan de motie van de raad bij de behandeling van het visiedocument Bewegen Ontmoeten Spelen Sporten.

Motie 2 Een sterke organisatie

In deze motie is het college opgeroepen de oorspronkelijke taakstelling te heroverwegen. We herkennen ons in de noodzaak van voldoende uitvoeringskracht. In deze begroting zijn we tegemoetgekomen aan de motie. In de begroting is de taakstellende bezuiniging op de organisatie teruggebracht naar € 150.000.

Motie 3 Robuust onderhoud. De motie heeft opvolging gekregen door de bestemmingsreserve Instandhouding voorzieningen met € 8.000.000 op te hogen tot € 10.000.000. Hierbij is onze ambitie in afwachting van financiële ruimte om de huisvesting van voorzieningen in stand te houden voor de komende jaren.

Motie De speeltuinen als middelpunt (raad d.d. 25 april 2024). In afwachting van de uitvoeringsagenda BOSS stellen wij voor om ook noodzakelijke vervanging van gemeentelijke speeltoestellen in 2025 ten laste van deze bestemmingsreserve te laten vallen.

Motie 7 € 30.000.000 Woordgat dicht

In de voorliggende begroting hebben we, in afwachting van het definitief beschikbaar stellen van gelden, nu nog geen raming opgenomen. Met de bibliotheek werken we uit hoe we hier invulling aan kunnen geven.

Motie 8 Gezonde wijkaanpak

De raad verzoekt het college met een plan te komen om de integrale wijkaanpak ook na 2025 voort te zetten. In 2025 vervolgen we het werken met de wijkaanpak. Daarnaast onderzoeken we vanuit de nieuwe visie sociaal domein hoe we het wijkgericht werken kunnen verbreden en welke vorm hierbij het beste past.

Motie 11 Verenigingen Winterswijk

Op 2 november 2023 is door de gemeenteraad het amendement aangenomen, met de opdracht om vanaf 2026 gedurende drie jaar een bedrag van € 41.000 te besparen op de uitgaven voor sport. Bij de behandeling van de kaderbrief doet de raad de oproep verenigingen zoveel mogelijk te ondersteunen. We stellen in deze begroting voor om de bezuiniging een jaar later, dus in 2027 in te laten gaan. In 2027 bezuinigen we € 82.000 en vanaf 2028 bedraagt de bezuiniging structureel € 123.000 per jaar.

Begrotingsadvies van de VNG

Omschrijving (toelichting)

In de brief van 11 juni 2024 adviseert de VNG aan gemeenten om voor 2025 een sluitende begroting te presenteren. Zij adviseert de financiële en inhoudelijke consequenties van noodzakelijke bezuinigingen en/of lastenverzwaringen te benoemen, ook van ombuigingen die eerder zijn ingezet. Daarnaast geeft de VNG aan alvast na te denken over passende (dekkings)maatregelen.

De provincie Gelderland onderkent dat er de komende jaren forse uitdagingen zijn op het gebied van gemeentefinanciën, en dat het financiële perspectief van veel gemeenten na 2026 structurele tekorten laat zien. De nieuwe financieringssystematiek voor de medeoverheden en de ontwikkelingen in het Gemeentefonds gaan gepaard met structurele verlaging van de algemene uitkering voor gemeenten. De provincie Gelderland geeft aan dat het voor gemeenten niet eenvoudig is om een structureel duurzaam financieel beleid te voeren. Zij heeft hier begrip voor, maar maakt zich er in toenemende mate ook zorgen over.

